

N:o 127.

*Af Herr **And. Gudmundsson:** Derom att af Riksbankens tillgångar minst fem millioner R:dr måtte varda anvisade att användas till utlåning mot inteckning i fast egendom på landet.*

Uti sjelfva benämningen *Riksbank* ligger betydelsen af denna anstalts uppgift och ändamålet med dess verksamhet. Detta ändamål utgör, förutom skyldigheten att upprätthålla myntvärdet oförändradt, att, mot för banken betryggande säkerhet, i mån af deras behof, med lån understödja alla betydligare näringsgrenar. Ändamålet med Riksbanken är således att åstadkomma allmänt gagn i motsats till privatbanker, hvilka, stiftade af enskilde, hufvudsakligen, om ej uteslutande, afse enskildes fördel. Denna Riksbankens bestämmelse icke blott erkändes af våra närmaste företrädare, utan var till den grad en grundlag för banken, att dåvarande banklagstiftare med yttersta samvetsgrannhet fördelade fonderna, på det att Bankens tillgångar skulle tillgodokomma icke blott handeln utan äfven befordra andra nyttiga näringars uppkomst och förkofran; men i samma mån som det finansiella begreppet höjdes, eller, för att tala i moderna termer, blef "bankmässigt", skämdes man smått för denna uppgift hos en bank. Privatintresset spred sina läror omkring sig och dess första budord, "högsta möjliga vinst", skulle äfven tillämpas på föreskrifterna för Riksbankens styrelse och förvaltning. Så har fonden för utlåning mot inteckning uti fastighet å landet försvunnit, allmänna diskontfonden förminskats och räntan å kreditiven till manufakturdiskonten och jernkontoret förhöjts, allt åtgärder för att samla de i dessa rörelsegrenar använda medel i den stora pulsådern, som heter handels- och näringsdiskonten, der köpmän för korta papper hemta tillgångar att tillhandla sig korta varor, dem de sedan utbjuda åt ett lyxälskande slägte. Ingen må tro att jag är känslolös för de många förbättringar, vår tid i olika riktningar framalstrat. En förbättrad folkundervisning, en förmildrad rättskänsla, återspeglad uti humanare lagar, ståndsbegreppets fall och fosterlandskärlekens

återuppvaknande uti en gemensam tillgifvenhet för ett gemensamt fädernesland äro outsläckliga stjernor på nutidens himmel, men allt detta kan dock ej utplåna den fläck, som skymmer de ljusare utsigterna, och denna fläck hos vår tid heter, efter min öfvertygelse, *vinstbegär*, en trånad som skall släckas på andras bekostnad. Detta lyte genomgår med sin röda tråd hela vår moderna ekonomiska och finansiella lagstiftning och uti detta spårar jag om ej hela dock en stor del af skulden till vår tids olyckor, ty ingen kan väl påstå att ställningen är lycklig. Hvarthän man vänder ögat möter man bekymmer. Bekymmer hos menige man hvar han skall få låna för att skydda sig och dem, som stå honom nära, från behof; ja bekymmer till och med hos de rika penningeanstalterna, huru de skola få sina tillgångar utlånade, utan att göra förluster, d. v. s. att än ytterligare kunna öka sin vinst. Detta allmänna bekymmer träffar dock närmast och hårdast den jordbrukande landtmannabefolkningen, och detta just därför att största delen af landets bebyggare utgöres af jordbrukare. Det lönar sig numera icke att tala om att anledningen till jordbrukarens bekymmer grundar sig på öferspekulation, öfverlefnad m. m. dylikt, som så ofta och så länge upprepats, ty emellan dessa öfverdådets tider och den stund som är ligga dock tio år, och de få goda åren, som vållade så mycket ondt, utgöra för länge sedan endast ett historiskt minne. Det slägte, som nu äter bekymrets knappa bröd, har litet eller intet vållat sin olycka. Utom i ogynnsamma skördar, dem ingen jordisk magt kan förhindra, ligger dock den förnämsta orsaken till landtbrukarens bekymmer uti den för hans näringsfång ogynnsamma finansiella lagstiftningen. Bortvisad från Riksbanken, som dragit sina rika tillgångar från honom och hänvisad till hypoteksbanken, som blef en i sjelfva skapelsestunden utsinad källa, har han måst fly till privatbankerna, som på kort tid och mot hög ränta lemnat honom försträckningar, hvilka utgjort ginaste vägen till hans ruin. Att uti detta förhållande en ändring måste ske, derom torde alla vara öfverens; men hvar finna den stråt, som skall leda till förbättring? Jag svarar, nu som förr, hos Riksbanken. Det är den enda anstalt, som eger tillräcklig förmåga att om ej helt och hållet bota, dock lindra det nuvarande lidandet; men Bankens tillgångar äro ju allaredan disponerade? Icke blott 1866 utan äfven 1867 års bankovinst är af Regeringen afsedd att användas för Statens allmänna behof. Visserligen föreslås detta uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, men Kamrarne hafva ej ännu dertill lemnat sitt bifall och bankovinsten är ännu odisponerad. Till hvilket värdigare och nyttigare ändamål än som bidrag till beredande af en fond, för att understödja jordbruket, kunna dessa vinstmedel, beräknade för åren 1866 och 1867 till åtminstone tre och en half millioner, användas? Banken eger dessutom stora belopp, innestående å reservfonden, årligen inflytande annuitet från Hypoteksbanken för den till densamma afträdda landtfastighetsfonden, skeende afbetalnin-

gar från upphörande filialbanker, 12 à 14 millioner uti obligationer m. m. Af dessa medel skulle jag önska att en fond å minst 5 millioner Riksdaler bildades för att under Riksbankens styrelse och förvaltning användas till utlåning mot inteckning uti fast egendom å landet. Till denna fond kunde sedermera öfverlåtas de genom grundräntornas kapitalisering uppkommande tillgångar, hvarigenom dessa medel, som komma att utgå från jordbruket, i sin tur åter skulle tillfalla samma nyttiga näringsgren.

Det skäl, som i fordna tider varit så talande för afslag på dylika framställningar, eller den dryga förvaltningen, har till stor del förlorat sitt värde, sedan, under den nu varande styrelsen, Riksbanken lärt sig att med till antalet förminskade arbetskrafter kunna utföra väsentligt större quantum arbete än fordom. I fråga om ränta å dessa försträckningar, bör den ej öfverstiga 5 procent, eller den som utgår för lån från allmänna diskontfonden, och beträffande tiden för återbetalning af lånen, torde den ej böra öfverstiga 20 år, eller ungefär den tid, som åtgår för återgåldande af de sednast utgifna fastighetslånen.

Öfverlemnande för öfrigt detaljföreskrifternas närmare bestämmande åt Höglof. Banko-Utskottet, vågar jag föreslå:

att af Riksbankens tillgångar bildas en fond till belopp af minst 5 millioner Riksdaler att användas till utlåning mot inteckning i fast egendom å landet, på vilkor och mot uppfyllande af föreskrifter, som af Banko-Utskottet blifva föreslagna och af Kamrarne komma att fastställas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 25 Januari 1868.

And. Guðmundsson.
